

בענין עינויים דיוה"כ

דדין קדושת היום האוסר במלאכה הוא עלמנו אוסר באכילה ושתייה, ואשר ממילא הכל נלמד מחדא ילפותא, וכמו שהעבודה דוחה לקדוה"י דמלאכה, ה"ה היא דוחה לאותה קדוה"י האוסרת באכילה ושתייה, דשתייה קדושה אחת הן.

ועיינן ברמב"ם ריש הלכות שביעת עשור פ"א ה"ה, "וכן למדנו מפי השמועה שאסור לרחוק בו או לסוך בו וכו', ומלואו לשבות מכל אלו כדרך ששבות מאכילה ושתייה, שנאמר שבת שבתון, שבת לענין אכילה (וכ"א - מלאכה) ושבתון לענינים אלו".¹ ודברי הרמב"ם ז"ע, דלשון שביעה בכל מקום משמעה מניעה ממלאכה, ומה שייך לומר שביעה מחמש עינויים. אך לפי מש"נ ניחא, ד"ל דענין מלות שבתון היינו - להיזהר בקדושת היום, ולאותה קדוה"י האוסרת במלאכה, היא היא המחייבת בחמש העינויים.

ועיינן בתשו' בית הלוי (ח"א סי' י"ח) שהוכיח מדברי הרמב"ם בפ"ג מהל' גירושין הל' י"ט שהכותב גט בזדון בשבת ויום הכיפורים הגט בטל, וכפי' הכ"מ שם והרמ"א באה"ע (קכג. ה) דדינו כעכו"ם שאינו כשר לכתוב גט, דלא רק מומר לחלל שבת צפרהסיא דינו כעכו"ם, אלא אף מומר לחלל

ביומא (סז, א) איתא, לגבי האיך עתי המוליך את השעיר למקום שילוחו במדבר, שעל כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים. ובגמ' שם תנא, מעולם לא הולך אדם לכך. ומשמע דאם באמת הולך לכך ה' אוכל ציום התענית, וכן כתב הרמב"ם להדיא בפ"ג מעבודת יוה"כ ה"ז, דאם כשל כוחו ולריך לאכול אוכל. ובפשוטו משמע דאם לריך וכשל כוחו, ר"ל שאם לא יאכל לא יהיה חזק דיו לגמור את מלות שילוח השעיר, ולא מיירי דוקא כשמרגיש בעלמנו חולי רעבון מחמת האוס וחיינו כפסכה של פיקו"ג, וכ"מ בתו"י שם (מודפס בגמ' סח א - ד"ה לא נלך אדם לכך).

ובמתבאר מזה, דעבודת יוה"כ דוחה לא רק לאיסורי מלאכה דיוה"כ, אלא אף לאיסורי אכילה. וזה ז"ע מנ"ל לגמ' דין זה, דמהפסוקים שדרשו במס' פסחים (סו, א) לא למדנו אלא שעבודה דוחה לאיסורי מלאכה, אבל עדיין לא למדנו שהיא דוחה לאיסורי אכילה. [ועיינן במים חיים להפס"ח במש"כ בזה ובאר"ש כאן].

ואמר בזה מרן הגר"ח (או הגר"מ) זל"ל, דהמבואר בזה הוא שאיסורי אכילה ושתייה דיוה"כ פ' נוצעים הם מאותה קדושת היום האוסרת במלאכה,

¹ הררי קדם עמוד מס 116 א סולוביצ'יק, יוסף דב בן משה הלוי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ולכאורה סברא זו לא שייכא ציוה"כ אפילו אם הוא חמור כשבת, ול"ע].

יוה"כ ג"כ דינו כעכו"ם, והטעם כי יוה"כ פ' איקרי שבת ודומה לשבת בכל דבריו.

ובה"ה ענינא יש להוסיף מה שנסתפק מרן הגר"ח זל"ל לפי דעת ר"א, שאף מכשירי מילה דוחים את השבת, וכן הוא הדין נמי שדוחים יו"ט ויוה"כ, מה יהיה הדין צמוהל חלש שמרגיש בעלמנו שלא יוכל למול ציוה"כ, אה"כ יאכל תחילה בכדי לחזק את עלמנו, האם נימא שכמו שמכשירי מילה דוחים לאיסורי מלאכה, הוה"נ שדוחים לאיסורי אכילה ושתייה דיוה"כ, או דלמא לא. [ולפי היסוד הנ"ל, שחדא קדוה"י היא האוסרת במלאכה ובעינוי, שפיר יש להבין אותו הדג שצטפקו דהגר"ח לומר שכמו שדוחים לאיסורי מלאכה, דהוא הדין נמי שידחו לאיסורי אכילה.]

וע"פ הדברים שהקדמנו הוסיף עוד הגר"מ זל"ל ואמר דלא רק בעושה מלאכה ציוה"כ יהיה דינו כמומר, אלא אף באוכל ושותה י"ל שיהיה נמי דינו כן, מאחר שכל האיסורים האלו כולם נוצעים מאותה קדוה"י.

[אולם ז"ע בעיקר דברי הבית הלוי מדברי הרמב"ם בפ"ל מהל' שבת הל' טו' שהשבת ועבודת כוכבים ומזלות כל אחת משתייהן שקולה כנגד שאר כל מלות התורה, והשבת היא האות שבין הקצ"ה ובינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר מלות הרי הוא ככלל רשעי ישראל, אבל המחלל שבת צפרהסיא הרי הוא כעובד עכו"ם,"

² הררי קדם עמוד מס 117 א סולוביצ'יק, יוסף דב בן משה הלוי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בכהנים בין בישראל. אמנם כבר תמה עליו הלח"מ בזה דמנח"ל לא משמע כן יו"ט, וגם רש"י פירש שם דכל מה ששעיר פנימי מכפר מכפר על כהנים פר יו"ט במשנה ולדב"ו איש ודוק. וליישב שיטת רבינו דלא יקשה עליו מהא דאמר סוף פ"ק בשלחא לר"ש חרין וידוין ודס הפך חד כנגד שעיר הפנימי וחד כנגד שעיר החיטון כו' דלר"ש דסבר בפ"ב דהוריות דכהן משיח פטור על שומאח מקדש וקדשו לגמרי הו' לדירה כל שגנות כמו וזון [כדאמר בירושלמי ועיין נועם ירושלמי] כיון שאין עליו חיוב קרבן כלל ומכפר בפר חו גס הכהנים איקרו ביהו ונגררין אבחריה ולכן פרש"י דעל שימוש בטומאה מכפר שעיר הפנימי כיון דלאו חיוב קרבן הו' כזון שומאח מקדש ולכן אמר סוף פרק שמי מדות דסמיכה דשעיר המשחלח אינו בכעלים יו"ט, אבל לפסק רבינו דכהן משיח בטומאה מקדש וקדשו מייב בשגגה מטעה קרבן כהדיוט דשלחא כמוש"כ בפ"י משגגות יפוין שם אי"כ לחלות על י"ש בה ואין בה או לכפר באין בה י"ש בה הו' ככל הגבור שמתכפרין בשעיר וה"ה הכהנים ורחמנא אפקריה לגזא דלצור לגביה לשגגה דהוא ככל הגבור ורק על זון לחודיה חלוק בפר ודוק:

וקצת סעד לדעת רבינו דאינם מתכפרים בפר אלא בזון אבל בשגגה מתכפרים הכהנים בשעיר, דאמר ר"ש כן יהודה אמרו לו אי"כ יהיו של יום הכפורים קרבין בר"ח כו' ובירושלמי אי"כ יהיו של יוה"כ כו' שמכפרין כפרתן וכפרת ר"ח כו', ואכתי לא מיתבא דשעירי יוה"כ לא הופרשו על כהנים דשעיר החזן הוא דמכפר על אין בה י"ש בה וזה בכהנים פר מכפר ואיך יקרב בר"ח דשם אין חלוק בכפרתו ומכפר על כהנים ג"כ, וע"כ כרבינו דלרבנן אין הכהנים מתכפרין בפר בלבד רק בזון אבל על שגגות גס המה מתכפרים בשעיר. וכן בשמשו בטומאה דאין בזה חיוב קרבן כלל הו' כזון כמו שמבואר בהירושלמי הג"ל מתכפרי בפר וזה כפרש"י בכהנים אבל ישראל לא הוזהרו על שמוש בטומאה כמוש"כ מוס' יבמות (דף ל"ב ע"ב) ובהלכות ביאת מקדש פ"ט סי' פ"א ע"כ סי' פ"ב ודוק בכ"ז:

ישם לפיכך הרבנא כשירה בזר.

ג"ב ירושלמי פרק סוף בקלפי הלכה א' יו"ט:

שם והעלת הגורלות כו' פסולה בזר.

פירוש דאמר בירושלמי שם מה אם נמינה שכתוב בה אהרן אם נתן זר כשר העלייה שאין כתוב בה אהרן לא כ"כ לא נזכרה ללא העל"ה שהיא מעכבה אם העלה זר פסול כו', פירוש דמסתברא קרא דאהרן וחוקה דטכונה על פעולת ההעלייה מחוך הקלפי דמעכב וע"ז כתיב חוקה, ומשום זה כתיב י"ה"ן ונתן אהרן על שני השעירים גורלות משום דנכלל בזה גס פעולת ההעלייה מחוך הקלפי דמעכב וע"ז כתיב חוקה, אבל גבי שחיטה של פר כה"ג לא כתיב אהרן על השחיטה לחד דשם קאי על הכפרה הוא היודי דלזולתו אין שייך היודי שזר אינו מתכפר בו:

הלכה ה' וטוה מרם שצדק מ"ג הזיות.

ג"ב. מפורש פרק ג"ש (דף מ"ב) ע"י"ש. ובמשל"מ. אם לא נגע הדם כו' אם עלתה לו הזייה. י"ב פלוגתא דתנאי יומא (דף כ"ז) ועיין טו"י שם וירושלמי ודוק:

הרכה ז' אם בשל בחו וצריק לאבד אוב"ל.

פשטיות דברי רבינו דהותרה לו לאכול אף אם אינו מסוכן רק שלא יוכל להביאו לעזאזל נדה מפני זה טני דיוה"כ"כ וכמו שהותרה לו שבת וטומאה כמו דדרשו חפסי, ולא קשיא מהא דאמרו (דף פ"א) פה לפניי שלא הותר מכללו האמר במלחכה, דזה לא מקרי הותר מכללו מה שקדושת יו"ט נדה עבור עבודה יו"ט דזהו גופיה קדושת יו"ט והו' כמו שאמרו מנחות (דף מ"ח) מנח בשבת בשביל שתוכה בשבת

כו' רק מה שנדה עבור מוספי שבת שאין מקדושת יוה"כ"כ או תמידין דמלחכה הותרה בשביל זה ודוק:

פרק ד

הלכה א' מפסין לתרומת הדשן ומסדרין את המערכת.

ראה במלחמות שהאריך דכולהו ד' פייסות היו ביוה"כ"כ ושאינו כן דעת רבינו, רק שהביא דברי רבינו וקלטן דתרוה"ד וכן סידור המערכת לא היה בכ"ה"ג וטעמו דכ"ז אינו רק מכשירי עבודה יו"ט. והנה דעת רבינו לפיל פ"א דאף מוסף שבת בכ"ה"ג אף דהוא ע"י מקרה ואינו מקרבנות היום, משמע לרבינו לשון הגמ' מוספין בהדי תמיד של שחר כו' על כל המוספין אף של שבת, ואולי היה לרבינו מפורש באיזה מקום, ומסתברא כן דאמרו בפרק כל התמיד אטו ר"ח למוספין יודיה אהני למוספי שבת לא אהני יו"ט"כ הרי דמקדשי בקדושת ר"ח כן הכא מוספי שבת בקדושת יוה"כ"כ מקדשי ומלותן בכ"ה"ג כמו תמידים. וגדולה מזו מלאנו בפרק תמיד נשחט דאימורי פסח שחל להיות י"ד בשבת קרבין ביום טוב דהוי חלבי שבת וקרבין ביום טוב אלמא דפסח הבא בשבת מקרי חלבי שבת אפי"ג דהוא ענין מקרי שחלוי בקביעות ב"ד מקרי חלבי שבת ואהני ליה קדושת שבת. כש"כ הכא דדחו יוה"כ"כ דעבודתן בכ"ה"ג כמו תמיד. אבל מכל מקום לא מלאנו לרבינו שיאמר דסילוק וסדור בזיכין והקטרת בזיכין יהיה בכ"ג דוקא ביוה"כ"כ וטעמו כיון דהוא מונח משבת הבאה אין זה מיוחד לאותו יום דיהיה בכ"ג אפי"ג דסילוק בזיכין הו' כמו קמי"ה כמו דאמרו מנחות (דף ח') מכל מקום אם יהא מונח על השולחן עד שבת הבאה כשרים להקטרה ולא חייספלי בלינה וכמבואר בזבחים (דף ל') וע"י"ש בתוס' ד"ה לשולחן מדמיק ליה אי"כ אין זה מיוחד לאותו יום ולא בניי שיהיה בכ"ה"ג והכי משמע פשטא דמשנתנו דפרק שמי הלחם כו' וארבע כהנים נכנסין כו' הקטירו סבזיכין כו' חל יוה"כ"כ להיות בשבת כו' מתלקות לערב משמע דכל הסדר הוא ג"כ ביוה"כ"כ שחל בשבת ולכן לא זכר רבינו דין בזיכין בכ"ה"ג וברור:

וכן י"ל דקדושת יוה"כ"כ חיי"ל על שבת ג"כ להקדישו בשבת מכל איילה דקדושת יוה"כ"כ גס לשבת אהני שיוקדש בענות נפש, ולכן ביוה"כ"כ שחל בשבת וחולה שיש בו סכנה שצריך לאכול מורה אינו דלא מקדש גס על שבת דזה קדושת שבת או שלא לאכול בו ופשוט:

שם כבר בארנו שהלכה בשמאל פוסלת כו' לפיכך דיה מן הדין שצריק המחתה בשמאלו כו'.

דברי רבינו מוכרחין בגמרא דבני הולכה בשמאל מהו ופשיט רב ששת מהא דנטל הכף בשמאלו ואי לא סלקא דעתך למיפשא מחך דקף מהיכי תיחי להכשיר שמאל בהולכה משאר עבודות, וע"כ דזה הו' פסיקא ליה דשאני הולכה דיוה"ט דשברה בשמאל, או דילמא ליכא למילף מתתן דאי אפשר ומוכרח לעשות בשמאל, ופשיט רב ששת מהא דנטל המחתה בימינו ואי ס"ד דהולכה בשמאל הוה ליה להוליך המחתה בשמאל והכף בימין דכיון דהכף היא עיקר עבודה ובה פוסל במחשבה משאי"כ בחיית נחלים דהו' רק מכשירי מלוה וכן הולכה המחתה, ולפי מה דקיי"ל דשמאל פסול בהולכה ורק גבי יו"ט"כ משום דלא אפשר אי"ש מה דלא הזכירה רחמנא כף בהדיא גבי יוה"כ"כ רק מלא חפניו משום דלינה בימין וכמו דאמרו בפ"ק דזבחים דמשום דלא הזכירה בפירוש טבילה אלנפ בחטאת חילונה אינה משוכה לפנל ודוק:

פרק ה'

הלכה ג' אי"ל ושעיר המוספין שעשה אהרן קדם עבודת יום אינן כיום.

כן הוא לפי גירסת כתיבת יד אקבפארד סוכא בדקדוקי סופרים ביומא (דף ט"ב) דאמר רב תסאל סו"ל ורתי' לשעיר